

Olika vägar att nå ett språk

Två barn med Downs syndrom och hur de får stöd för sin språkutveckling

Iréne Johansson vs James MacDonald

En diskussion mellan två mammor

I denna diskussion utgår vi från hur vi uppfattar och använder oss av respektive metod. Det är alltså ingen extakt beskrivning av metoderna. Intressant för alla som följer läser denna lilla debatt är att nämna att både Iréne Johansson och James MacDonald är professorer i ämnet språkhandikappade barn.

Lisas mamma om Iréne Johansson (Karlstadsmodellen)

Jag kan inte säga att det gått jättebra hela tiden, men som helhet tycker jag det fungerat bra. Men jag har ju inget annat att jämföra med. Vi blev direkt inlotsade i en språkträningsgrupp, där familjer som har barn med Downs syndrom träffas en gång per månad, en hel- eller halvdag, får handledning (individuellt med logoped) och i grupp (teckenträning, musikstund, rytmik etc.). Och så fikar vi förstås och passar på att prata med varandra. Dagenspersonal är också med, om barnet går på dagis.

Irénes metod går ut på att föräldrarna är huvudansvariga för barnets språkträning, så det här med att "det sköter de på dagis" stämmer inte med hennes teorier. Däremot måste en del av träningen skötas på dagis, eftersom det är den tiden på dagen som barnet är mest mottagligt. Dessutom är det viktigt att barnen i dagisgruppen involveras i träningen, t ex lär sig tecken etc. annars fungerar ju inte kommunikationen.

Vi har tränat i stort sett varje dag, med lyssningsövningar, teckenträning, lekträning etc... Lisas inställning till träningen växlar, ibland är hon helt ointresserad, ibland jätteintresserad av det vi gör. På dagis har de blivit oerhört skickliga på att samspela med henne i träningssituationen (och även i vardagen) så nu tycker hon oftast det är kul. De har också tagit in andra barn i träningspassen, och gjort övningarna tillsammans, alltså läraren, Lisa och ett barn till. Det har fungerat mycket bra.

Sixtens mamma om James MacDonald (Communicating Partners programs)

Språk är kommunikation. Genom kommunikation lär sig barnet språket. Ett språk utan kommunikation är bara ett halvt språk och inte mödan värt. Innan barnet lär sig språket måste han lära sig att kommunicera, sedan måste han träna på en mängd ljud, sen kommer orden - men inte av sig själva. Vägen dit är lång. Ett barn lär sig inte ensam utan genom att interagera med andra.

Inlärning sker bara om barnet är motiverat. Ett motiverat barn har roligt. För att barnet ska ha roligt måste DU också ha roligt. En lek där både barn och förälder har roligt är motiverande och extremt lärorik.

När någon pratar över huvudet på en eller "rena grekiskan" blir det inte roligt. Föräldern måste möta barnet på barnets nivå. Gå in i hans värld och leka där. Det är i denna värld barnet kan lära sig, om du är där!

Du är barnets bästa lärare. Ingen logoped eller talpedagog i världen kan göra ett lika bra jobb som du kan. Ibland kan du behöva hjälp och stöttning med att komma vidare. Men du är bäst för ditt barn.

I allt vi gör, dygnet runt, finns MacDonalds riktlinjer i våra huvuden (han har personligen hjälpt oss några gånger):

- * Ge respons på all Sixten kommunikation - rörelser, ljud och ord
- * Visa Sixten nästa steg - gör han en rörelse, gör vi rörelsen och ett ljud
- * Leka mycket med ljud så att Sixten får många tillfällen per dag att träna på att forma olika slags ljud.
- * Översätta hans "ordlösa språk" till svenska (både tecknad och verbal)
- * Inte ge respons för felaktiga beteenden. Kommunikation är en belöning.
- * Låt bli att styra allt, i kommunikation måste man vara jämbördig.
- * Härma Sixten.

Lekträning

Sixtens mamma:

Vad är lekträning? Är inte all träning lek?

Lisas mamma

Lekträning, då menar jag träning i att leka. Exempel: docklek. Vi lekte tex. "vi lagar mat åt dockan och matar den", mycket strukturerat, sedan läste vi om det i en liten bok, så Lisa kände igen det hon nyss gjort, och tecknade vad hon gjort, sedan kunde andra barn bjudas in i leken, som Lisa redan tränat på. På så vis fick Lisa fler valmöjligheter, eftersom hon gärna fastnar i samma mönster om hon inte får hjälp, och det försvårar kommunikationen med andra barn, och även hennes möjlighet att lära sig nya saker genom leken. Den ritualiserade träningen ger henne ett försprång som hon sedan har nytta av i kontakten med andra barn. Men självklart får det inte stanna i ritualiserad lek, utan när leken är intränad är det fritt fram för variation och improvisation.

Sixtens mamma:

Får barnet alltså inte improvisera innan det är färdigtränat, eller har jag missuppfattat det hela?

Lisas mamma:

Nej, inte i träningsituationen. Vi tycker att Lisa behöver träna sin uthållighet, att allt samspel inte får ske helt på hennes egna villkor. Då blir hon ju inte bra på att samspela med andra. Det blir till att balansera, så vi inte kväver hennes initiativ, men ändå styr in henne, när hon fladdrar iväg för mycket. I den vanliga leken, som ju fortgår resten av dagen, är det däremot fritt fram.

Sixtens mamma:

Vad händer om de inbjudna barnen inte leker "som de ska", blir inte det hela förvirrande då?

Lisas mamma:

Nej, i leken får man improvisera hur mycket som helst. Men det vi försöker åstadkomma är att ge henne variationsmöjligheter. Vi ger henne "fler färger att måla med". Om hon lekt några olika lekar med oss först, finns de i hennes medvetande, och hon kan ta fram dem när hon vill. Vilket hon också gör.

Sixtens mamma:

En fundering... Hur vet Lisa att nu är det fritt-fram-lek och nu är det styrd lek? Medverkar hon med samma liv och lust i båda formerna?

Jag tror att jag skulle kväva Sixtens intresse att leka med mig (som vi jobbat hårt med) om jag ibland krävde att han skulle leka på ett visst sätt. Och förmodligen skulle jag vara tvungen att hålla kvar honom i leken med "våld" - han skulle försöka gå sin väg.

Lisas mamma:

Lisa har kommit in i rutinen att vi "jobbar" på morgonen en stund. Hon är oftast förväntansfull. Vill hon inte "fångar vi in" henne lite senare, när det passar bättre. Hon har inga problem med att skilja på styrd lek och vanlig lek. Förresten är det inte SÅ vattentäta skott mellan de båda formerna. I "styrd lek" fångas ju hennes initiativ upp, annars tappar hon intresset, och i "vanlig lek" styr man ju ibland via det naturliga samspelet. Däremot har jag ofta varit inne på att det skulle behövas alternativa sätt att jobba med energiska barn. Det är inte speciellt många barn som älskar att sitta still och titta i en bok.

Sixtens mamma:

Jag tror faktiskt inte riktigt att jag begriper. För mig är lek med andra en form av kommunikation, och jag förstår inte hur man blir bättre på att kommunicera av att leka på ett visst intränat sätt...

Lisas mamma:

Lek följer vissa givna mönster hos barn. "Vanliga barn" experimenterar sig fram, medan våra barn, enligt min erfarenhet, lätt fastnar i samma mönster, och sålunda inte går vidare i leken. Då kan de behöva hjälp för att gå vidare. Eftersom vi är inne på det här med kommunikation, kan jag göra en jämförelse. Jag tycker det är ungefär samma sak som att när du har fler ord, kan du säga mer. Det är klart du kan kommunicera med få ord, men det hela blir rikare om du har många, många ord. Däremot är många ord ingen garanti för värtalighet. Har du lärt dig många olika slags lekar (som du kanske inte spontant lär dig själv) kan du leka mer varierat. Å ena sidan kan man tycka att det här kväver initiativet hos barnet. Jag förstår att du är inne på det. Men jag tycker inte det är så.

Barn lär sig ganska mycket genom härmning. Att jag som vuxen hjälper mitt barn att "se" mönster som det annars kanske inte skulle uppfatta, genom att göra dessa mönster övertydliga och ritualisera dem, känns inte för mig onaturligt. Det är bara ett sätt att lägga till rätta verkligheten så den blir lättare att uppfatta, för den som har svårare än andra för att hålla ordning på sinnesintrycken. Jag hjälper mitt barn att se mönster och inte bli förvirrad av alla intryck. Jag brukar tänka så här: Hur skulle det kännas om allt i världen gick i racerfart. Alla pratade jättesnabbt, allt bara susade förbi. Jag skulle bara bli förvirrad. Om någon vänlig själ då hjälpte mig, drog ner tempot lite, valde ut några saker, som jag hann relatera till och uppfatta, ja då skulle plötsligt tillvaron bli mer begriplig. Och utifrån de byggstenar jag fått, skulle jag sedan ha lättare att uppfatta resten. Man vet att det mentala tempot hos barn med förståndshandikapp är långsammare, särskilt innan det tränats upp.

Sixtens mamma:

Våra ledord i träningen är att leka så som Sixten kan (och vill) leka, härma, ta-och-ge (med gester, ljud och ord), ge honom ord, visa honom nästa steg, hålla honom kvar ett utbyte till

Lisas mamma:

Det verkar som om McDonalds metod mer utgår från barnets initiativ, som sedan förstärks. Hur gör man då om barnet leker på samma sätt hela tiden utan variation, bör man inte puffa på barnet genom att ge det fler valmöjligheter, som i exemplet med dockleken?

Sixtens mamma:

JO, men jag är inte helt säker på att man ger barnet valmöjligheter när man "lär det" hur man SKA leka. Vi jobbar på flera sätt, bl.a. genom att vara med i alla slags lekar Sixten kan tänkas hitta på, utan att bry oss om ifall de är "normala" lekar för en 3 åring. I leken härmar vi och gör smärre förändringar. Låt oss ta docklek som exempel. Sixten har "lärt sig" docklek genom att observera sin syster (och förmodligen andra barn på dagis). Eftersom det inte finns några regler är det här bara ett exempel på hur det kan gå till.

Han klappar en docka på kinden.

Jag sätter mig nära (men inte för nära) med en annan docka i famnen och klappar den på kinden.

Han uppmärksammar mig och fortsätter att klappa dockan på kinden.

Jag tittar uppskattande på honom och fortsätter klappa på dockan i min famn.

Han tar upp sin docka i famnen och tittar på mig

Jag vaggar min docka "Mmmmm" och tittar sen på honom

Han vaggar sin docka och tittar.

Så här kan vi hålla på, då och då när eller om det är lämpligt för jag in ett nytt moment (tar en sked eller ger en mugg till Sixten).

Om Sixten fastnat i någon lek som vi inte tycker är lämplig ger vi honom mindre uppmärksamhet för den. Han älskar att få vår uppmärksamhet (det har absolut inte kommit av sig själv!), han nöjer sig sällan med att vara "snäll" och leka själv. Det är också ett av våra viktigaste delmål: att han ska KRÄVA uppmärksamhet.

Jag tror att leken är barnets viktigaste träning, men att det ska vara lek på barnets nivå i barnets värld. Några vanliga lekar som vi brukar leka är "BANKA" eller "KASTA". Jag anser att det är rätt utvecklingsmässigt för Sixten att både få slå leksaker i bordet (barnens lekbord, för allt i världen, inte vardagsrumsbordet!) och kasta runt dem. Det jag gör är att jag går in i hans lek och ser till att vi interagerar i leken; det ska bli ett evigt tagande och givande. Med ta-och-ge menar jag "jag gör något sedan gör du något". Det behöver alltså inte handla om ett fysiskt tagande och givande.

Lisas mamma:

Det där som du beskriver tycker jag låter jättebra. Även om man tränar in lekar (som jag förstått att du inte tycker man ska göra) kan man göra som du beskriver i den "vanliga" leken. Jag tycker inte det måste vara antingen eller....

Lyssningsövning och stavelseramsor

Sixtens mamma:

Vad är lyssningsövning?

Lisas mamma:

Lyssningsövningar, att upprepa vissa ljudsekvenser så barnet hinner tydligt uppfatta ljudet, även prova att säga det. Ofta kopplat till ett konkret föremål, en docka som "heter" ljudet, tex POPPO, eller en bokstav (egentligen ett ljud) tex "b".

Sixtens mamma:

När Sixten föddes tyckte "man" att jag skulle upprepa meningslösa stavelser dagarna i ända (så som Iréne beskriver i sin första bok). Då skulle han börja jollra bättre. Jag KUNDE INTE, det var emot

hela min natur. Jag ville gosa och busa med min bebis, leka vanliga ramslekar och ha roligt med honom. Jag ville knyta an och gör sånt som alla mammor gör med sina små.

Lisas mamma:

Jag förstår dig!!! Men de är ur språkutvecklingshänseende (det var ett nästan löjligt långt ord, du) inte meningslösa utan bygger på de stavelser som barnen först säger, när de börjar jollra, även om det naturligtvis finns variationer. Det är för att få igång jollret och lyssnandet. Vi fick band med ljud, det vägrade jag använda. Men jag sa ljuden till min lilla bebis, samtidigt som vi småpratade om annat också, och hade riktigt mysigt. Och det är väl inget fel med vanliga ramsor och sånger, tvärtom!!! Vi gick på babyrytmik och allt möjligt och det var väldigt utvecklande för Lisa.

Sixtens mamma:

Språk utan kommunikation är meningslöst, alltså är kommunikation vägen till språket. Vad jag menar med meningslösa är att de inte på något sätt förbättrar kommunikationen.

Lisas mamma:

Språkljud är inte kommunikation, lika lite som färger är en färdig tavla. Men språkljuden är de byggstenar som orden och därmed den talade kommunikationen byggs av. De barn som har svårt att uppfatta skillnader i språkljud, som har svårt att minnas dem etc. kan behöva den hjälp träningen ger, för att uppfatta dessa skillnader och så småningom försöka uttala dem. Det kan behövas många, många upprepningar i början. Irenes metod bygger på den normala språkutvecklingen och de ljud som barnet först lär sig uttala. Det finns fysiologiska orsaker till varför alla bebisar börjar jollra likadant oavsett om de bor i Kina eller Sverige. Uppmärksammar man tidigt barnet på dessa skillnader och gör skillnaderna övertydliga, kan de börja lyssna på ett annat sätt även till våra vanliga språkljud. Därför håller jag inte med dig om att jollerramsorna inte förbättrar kommunikationen. På sikt tror jag de gör det. Men de har ingen mening i sig.

Sixtens mamma:

På ett sätt har du rätt. De KAN vara bra, men BARA och barnet fått lära sig att kommunicera till fullo, att använda sitt språk för att skapa sociala kontakter. Eftersom det är viktigare än något annat är det där vi lägger energin.

Lisas mamma:

Hönan eller ägget. Vad kommer först: formen för kommunikationen eller innehållet? Om det kan man tvista.

Sixtens mamma:

Vi koncentrerar oss på kommunikation eftersom vi (liksom MacDonalds) tror att det är en förutsättning för ett aktivt _socialt_ språk. Poängen är att Sixten lär sig både höra och säga språkljud genom att träna dem i lek tillsammans med oss, genom kommunikation. Vårt första mål är att han ska bli en konstant social ljudmaskin (ibland är det knepigt att översätta engelskan "constant social sounder"), då tränar han språkljud. När som helst när han gör ljud så härmar jag honom så att jag uppmuntrar honom att göra mer.

Lisas mamma:

Det där är jag mycket nyfiken på!!! Vi gör det genom att leka med dockor som "heter" vissa språkljud. Ge gärna fler exempel på hur ni gör.

Sixtens mamma:

Tja, det är helt spontant. När vi leker härmar jag alla hans ljud så att han ska förstå att jag vill att han ska fortsätta göra ljud med mig. Jag försöker speciellt vara uppmärksam efter nya/ovanliga ljud så att jag verkligen härmar dem. Sixten har inte varit mycket för att härma våra ljud, men tanken är att man ska ändra lite på det ljud barnet gör när man härmar tillbaka så att man på så sätt visar hur man kan göra. Det finns alltså inget strukturerat "ljudgörande". Var det en begriplig beskrivning?

Vi är också levande uppslagsverk för Sixten och ger honom ord för vad som sker eller det han vill. Låt mig ta ett högaktuellt och rörande exempel: här om dagen sa Sixten "MA" när han påkallade min uppmärksamhet, mitt svar var blixtnabbt: "Mamma" och så sken jag upp och såg överlycklig ut (vilket jag också var!). Detta upprepades flera gånger både i 2-3 dagar och vid lunch när jag bar ut tallrikarna för att duka utropade Sixten "MAMMA!" (han ville inte att jag skulle gå).

Lisas mamma:

Det var en utmärkt beskrivning.

Sixtens mamma:

Om någon hade ansträngt sig att omvandla L.johanssons stavelseremsor till sånger eller "riktiga ramsor" hade jag nog tagit dem till mig utan att blinka. Jag sjunger ju ofta sånger som "bo, bo, bo, bo, bo-lla" och "Bi ba bi bej du ligger bredvid mej"
Men ramsorna i sig gav mig bara en enda sak DÅLIGT SAMVETE ("oj, jag har bara sagt Be-be 4 gånger idag")

Lisas mamma:

Kul att du nämner det, för det är vad vi spontant gjorde, sjöng, alltså. Jag tror att sång är bra för språkutvecklingen särskilt för dessa barn, eftersom det är större variation i intonation, sången är "övertydligt språk". Jämför tex med "babytalk" där vi överdriver intonationen, förenklar, upprepar och drar ner på tempot i talet, för att babyn ska kunna uppfatta det vi säger. Detta gör vi spontant, och det är jättebra för barns språkutveckling. Så sång måste vara ännu bättre, och roligare.

Kommunikation

Lisas mamma:

Det är viktigt att barnen i dagisgruppen involveras i träningen, t ex lär sig tecken etc. annars fungerar ju inte kommunikationen.

Sixtens mamma:

Jag funderar lite över det du skriver "annars fungerar ju inte kommunikationen". Kommunikation är så mycket mer än stödtecken. När Sixten och Emil turas om att kasta sig på madrassen kommunicerar de, men ingen av dem använder stödtecken eller ord när de gör det. Men OM barnet bara använder stödtecken för att andra ska förstå, måste ju de andra också förstå stödtecken.

Språket ska bli användbart inte bara för att bli förstådd utan också för att kunna skapa sig relationer. Då krävs att man kan kommunicera. Genom att lägga all energi på kommunikation, tror vi att Sixten fått gott om träning på att både höra och säga olika språkljud. Men för att det skabli verklighet måste han träna mycket, alltså leka mycket med oss och göra mycket ljud i leken. Det är också viktigt att

interaktionerna inte blir för korta, då får inte Sixten tillräckligt med träning. Vi försöker att se till att han är "kvar ett utbyte till".

Jag tyckte att Sixten var bra på att kommunicera när han var 1½-2 år, men märkte snabbt hur mycket bättre han blev mellan 2-2½ när vi började med MacDonalds. Många i vår omgivning reagerade också på hur mycket mer social han blivit.

Lisas mamma:

Vi köpte en liten eko-mick (finns för 20-30 kr i leksaksaffärer) och den tycker Lisa väldigt mycket om att ljuda i. Vi leker med den ibland. Jag säger något i den, och hon härmar vad jag säger eller låter åtminstone när det är hennes tur. På så vis tränar vi turtagning också.

Sixtens mamma:

En sån har vi också! Superkul. Sixten fick den av morfar i julklapp. Den är rolig att göra ljud i. Jag tror att MacDonalds hade sagt något liknande detta:

Börja med att bara härma hennes ljud, efter en liten stund kan du försöka att smyga in en liten förändring i ditt ljud och se vad hon gör.

Träningspass och träningsmaterial

Sixtens mamma:

för MacDonalds behövs inga speciella träningspass, det används vad jag förstår i I. Johanssons metod.

Lisas mamma:

Det stämmer att träningspass ingår i metoden, men minst lika viktigt är att man ständigt använder kunskapen i vardagen. Att man generaliserar. Att lära barnet femtioelva tecken utan att barnet lärt sig använda dem i kommunikation är bara missriktad energi.

Sixtens mamma:

Många av de övningar som beskrivs i Irénes böcker (både första och andra) kräver TVÅ vuxna och ett STILLASITTANDE barn. Vi har tvillingar (under första 1½ åren betydde det 1 vuxen med 2 barn) och Sixten är allt annat än stillasittande.

Lisas mamma:

Det är det optimala, ja. Men för de flesta är det inte möjligt, en vuxen, en spegel och massor av tålamod och uppfinningsrikedom, kan också fungera. Men man får ju göra om träningsförslagen efter de möjligheter man har. Och framför allt efter det BARN man har!

Sixtens mamma:

Naturligtvis. Vi efterfrågade ständigt alternativ så att vi skulle få det att fungera, men vi fick aldrig några alternativ. Egentligen är jag glad över det för då slutade vi aldrig leta. När jag väl hittade MacDonalds var det som kärlek vid första ögonkastet - det var ju det här jag hade letat efter (fast jag visste inte det innan).

Nästan så att jag börjar skratta när jag tänker på Sixtens två första år i livet när jag SLET med att få honom att sitta i mitt knä framför en spegel. Han älskade spegeln, men inte om jag var med. Jag

försökte ju tvinga honom att göra speciella saker (göra vissa tecken). Han kämpade för att få slippa. Varför i all världen höll jag på med det????

Idag kan vi ha JÄTTEROLIGT tillsammans framför spegeln - vi interagerar; härmar varandras rörelser och ljud och har extremt roligt tillsammans.

Lisas mamma:

Jag hade inte två tvillingar att tampas med, men jag kan försäkra att vi också slet vårt hår. När jag menar uppfinningsrikedom, då pratar jag om att vi nästan steppade, dansade, sjöng, och höll på till vansinne, för att fånga hennes uppmärksamhet. Döm om vår förvåning när denna till synes helt ointresserade tjej plötsligt började teckna. Och DÅ tyckte hon det var roligt! När hon kunde det. Hos de här barnen finns (enligt Irene J) ett motstånd mot att lära sig nya saker som måste övervinnas. För när de sedan kan nya saker, tycker de den nyvunna kunskapen är fantastisk. En annan häftig grej vi såg var, att när vi inte tittade på tränade hon i smyg på de saker vi tidigare gått igenom (och som hon då inte alltid visade så stort intresse för) Särskilt framför spegeln. Men jag förstår så väl din frustration. Och ibland undrar jag om inte de här övningarna från början är mer tänkta för barn med svagt initiativ, barn som är lite mer passiva. Det måste ju variera även hos barn med ds. Det verkar inte som vare sig du eller jag har sådana barn!

Sixtens mamma:

För MacDonalds behövs inget speciellt träningsmaterial - det använder väl ni? Jag har sett föräldrar (som påstår att de jobbar efter Iréne Johansson) sucka över allt material de måste tillverka.

Lisas mamma:

Att man behöver tillverka en massa material tycker jag inte stämmer. Dels kan ju dagis hjälpa till, dels kan man ofta använda vanliga leksaker och annat man redan har.

Sixtens mamma:

Här måste jag bara få citera lite från "Communicate with your child":

"What does a child need to learn to communicate?

Cars, blocks, computers, books?

No! Learning to communicate calls for people, people are your child's best toys.

Rather than giving him toys that fit him, be the kind of person that fits and keep him there."

För att lära sig att kommunicera behövs ingenting annat än människor.

Lisas mamma:

Jag håller inte med dig. Självklart är människor viktiga för kommunikationen, men man måste ju ha något att kommunicera OM också. Lisa kunde sitta i ett hörn och skratta mot oss, och vara fullständigt lycklig över att bara se oss och våra ansikten. Det var oerhört frestande för mig som mamma att stanna i den härliga gemenskapen. Men jag såg hur andra barn tog för sig av omvärlden, undersökte den, och så småningom drog in föräldrarna i sin nyupptäckta värld, medan min dotter kom på efterkälken. Därför drog jag in saker i samtalet, försökte rikta Lisas uppmärksamhet mot föremål och aktiviteter vi gjorde tillsammans. Men jag tycker det verkar som om du gör ungefär samma sak som jag gjorde och gör, när ni tränar kommunikation.

Sixtens mamma:

Ja, men det kan ju vara en sten, en strumpa eller vad som helst som finns tillhands. Som exempel kan jag nämna att Sixten började först frivilligt titta i teckenpärmen när tecknena byttes ut. Det var inte längre de "lämpliga" (enl. I. Johansson andra bok) utan det som berörde (Kamel, Krtek, fotboll m.fl.) Vad jag opponerar mig mot är att man skulle behöva ett speciellt talträningmaterial.

Sixten har också suttit lycklig i ett hörn, men du och jag är nog rörande överens om att det inte duger. Vi här hemma har valt att intressera Sixten för oss, med delmål att han ska KRÄVA vår uppmärksamhet. Vi känner att det är mycket viktigt att han interagerar många gånger varje dag.

Lisas mamma:

Kan du förklara för mig vad det är med talträningmaterialet som du tycker är dåligt. Och vad är det som säger att man inte kan byta ut föreslagna saker mot andra, strumpor eller vad man vill? Dockorna har vi bytt ut ibland. Man måste se till skälen BAKOM förslagen, inte stirra sig blind på att "dockan ska vara svart med sex ben". Det handlar t ex mycket om att det ska vara stor kontrast mellan de olika sakerna, för att visualisera kontrasten mellan de olika ljud som "hör till" dockorna. Det handlar ju om att koppla in så många sinnen som möjligt samtidigt, så det blir tydligt (och roligt) för barnet. Tänk också på att alla inte har lika stor fantasi och kreativitet (som jag tycker du verkar ha) och kan behöva handfasta råd.

Sixtens mamma:

Som jag skrev i början av debatten har jag träffat flertal föräldrar som klagat över att de måste ägna mycket tid till att tillverka speciellt talträningamaterial (dockor, speciella pussel, speciella sagoböcker, tygbokstäver, speciella läggspel). Allt ur I. Johanssons böcker. Kanske behöver man inte det, men så har inte dessa föräldrar uppfattat det hela (de bor på helt olika orter i landet och har olika logopedier som tydligen "kräver" detta).

Stödtecken

Sixtens mamma:

Stödtecken ingår inte i MacDonalds metod, men det går alldeles utmärkt att kombinera. Till skillnad från vad jag hört andra påstå kan han hänvisa till ett flertal fall där barn "fastnat" i tecknena (jag har också personligen varit kontakt med en av mammorna). Min personliga inställning är således att stödtecken är bra så länge kommunikation med ljud får högre prioritet.

Lisas mamma:

Håller med dig om det mesta. Stödtecken tycker jag är mycket bra, men naturligtvis är kommunikation mer än ord eller tecken. Det är oerhört mycket lättare för de här barnen att lära sig tecken än att lära sig ord, och vi ser mer och mer hur Lisa ljudar till tecknen hon gör. Jag har INTE upplevt att hon fastnar i tecknen, vissa ord tecknar hon inte utan säger istället, och då tvingar vi givetvis inte henne att teckna också, det vore ju att gå ett steg tillbaka. Men det är bra, om hon tecknar också eftersom hennes tal blir tydligare då, inte så sluddrigt. De talade orden blir mer avgränsade och tydliga, när hon använder tecknen som en stötta. Som jag förstår det är tecknen och senare ordbilderna en visuell hjälp, som för barnet är mer konkret än ljudade ord (som bara flyger förbi och kan vara svåra att få att fastna i minnet, särskilt som närminnet ju brukar vara kortare än normalt). Språkträningen avser att hjälpa barnen till talat språk, så tecknen är inget självändamål utan en stötta på vägen. Lisa ljudar väldigt mycket, men det är svårt att förså särskilt mycket av det hon säger, då är tecknen bra. Hon får respons på det hon säger eftersom vi lättare förstår henne, och

det främjar hennes språkliga utveckling. Däremot är det inte helt lätt att få omgivningen att teckna.

Sixtens mamma:

Teckenträningen (som inte ingår i MacDonalds metod) går ut på att vi tecknar och ibland tittar i teckenpärmen (som vi inte använder på det sätt som Iréne beskriver i sin andra bok, eftersom det inte fungerade).

Lisas mamma:

Det fungerade inte för oss heller. Lisa verkade inte som hon tog in nåt, men plötsligt började hon teckna. Så en massa hade gått in fast hon ibland verkade helt ointresserad. Jag nästan grät första gången hon tecknade "kaka".

Sixtens mamma:

Sixten började teckna under vår-vintern utan träningen. Vi tecknade helt enkelt i alla situationer.

PS.

Lisas mamma:

Jag skulle tycka det var intressant att nu gå över till en diskussion om McDonalds metod. Där är jag som bekant inte alls lika insatt. Men jag håller på att läsa in materialet jag fick av dig, och funderar över det. Vet inte riktigt hur man skulle gå till väga. Det är lättare att diskutera ett material som båda känner till, men har du några förslag?

Sixtens mamma:

Börja med Före talet och gör några dagövningar och skriv någon rad om hur det gick.